

dajna česka inteligencija? Česki narod je kakor Mojzes vdaril v trdo skalo in iz skale je provrel čisti vir bratovske ljubezni in vzajemnosti, ki raste in se širi k naši radosti a na strah neprijateljev naših.

Prvemu vojniku slovanske ideje, česko-slovanskemu narodu in njegovim slavnim voditeljem: Slava in Živio!

„Slov. narod.“

Tiskova pravda „Slov. Gosp.“

Konečna razprava kazenska pri c. kr. okrožnej sodnji Celjskej.

(Dalje.)

Državni pravdnik. Dalje se mi je očitovalo, da sem prestavil „imenovan sogennant“, čeravno ni pisano „tako imenovan“, vendar to pomenja. Tu stoji: „v naši državi, imenovani pravnoustavni“, pravilno bi se reklo „v naši državi pravnoustavni“, zakaj nek „imenovani“? Če se tedaj „imenovan“ postavi, se more po mojih mislih in po vsej pravilnosti le prestaviti z „sogennant“. Da tam, ko se državni poslanci z mutastimi psi primerjavajo, edinobroj „mutastega psa“ stoji, se mi tudi malo pomenljivo zdi; kajti če se enemu ali več psom pripodablja, je vse eno. Sploh pa sem tega stavka le omenil, da politično mnenje pisateljevo enkrat razjasnim. Iz tega političnega mnenja iz teh besedi namreč sledi, da ta ni prijatelj ustave, ki z državnimi poslanci tako govori. Tudi se je ugovarjalo, da sem besedo „mogočnost“ prestavil z „Gewalt“. Se na misel bi mi ne bilo prišlo, to besedo tako tolmačiti; če se govori o „Gewalt, Unterdrücken“, ne izvira ta pomen iz „mogočnosti“, temoč iz zapopadka vsega sostavka, in že v začetku tožbe sem rekel, da se opiram na ves sostavek. Tudi se povdarja, da treba mnogobrojne brate zediniti in se tako rešiti tujega tlačenja „skupno delajoči“, tedaj zediniti vse brate in ti štejejo 85 milijonov. Že iz teh besedi se razvidi, da se misli tukaj na silno stiskanje. Še jasneje pa se to vidi iz dveh prilik. Sin je namreč poddeval po očetu bogato posestvo, katero mu lakomni sosedje začenjajo kos za kosom trgati; ali bode gospodar v tem primeru roke križemo držal? Nikakor, ampak braniti mora in branil bode z vsemi močmi. Ali, če nekemu poskusijo odrezovati ud za udom, kaj bo storil? Branil se bode na življenje in smrt. To so izreki, ki značijo borenje in napenjanje na vso moč. Tudi besede „naj dobro pazi vlada“ nisem toliko povdarjal, da si po mojej misli niso drugega kakor žuganje; omenil sem jih le, ker se ravno poprej bere, da seto „z dovoljenjem vlade („mit Genehmigung der Regierung“) godi, naj tedaj pazi, da se krivimi, nepravilnimi in nepoštenimi stopinjami, ki jih je vlada do zdaj storila, smrtno ne zaskali za obstanek Avstrije, — Avstrija uselne brez morja. Kar je gospod vrednik s svojim zagovorom rekel, je sicer prav resnično, da je namreč adrijansko morje za Avstrijo zelo važno; zavoljo tega ni treba svariti, to vidi vsak in gotovo tudi prav dobro ve vlada, da brez tega morja biti ne more. To-liko o očitaniu krive prestave. Vrh tega je še gospod vrednik rekel, da bi, če bi se tožba bila pisala slovenski in bi slovenskega popolnoma zmožni pravdosrednik o tem bil sodil, v tem sostavku nič kaznjivega ne bil najti mogel. Tej želji se bode toliko ustreglo, da je slavna sodnija izbrala može, ki so slovenskega jezika popolnoma vešči in ki še le zdaj o tej stvari sodili bodo. Po tem takem se moj konečni predlog ne more glasiti drugače, nego: I. predlagam, naj se razsodi, da ima zapopadek tega obkrivljenega sostavka v sebi dejanje pregreškov po §§. 300 in 302 kaz. zak. II. naj se razsodi, da se prepoved razglasi, ta 2. list „Slovenskega Gospodarja“ dne 9. prosinca 1868, v katerem je natisen taj sostavek, naprej razširjati. III. naj se dolžna spoznata tako g. dr. Prelog kot vrednik, kakor g. Janžič kot tiskar in sicer obeh pregreškov. IV. naj se izreče, da je kavejja zapadla. Kazen, ki se ima v tem slučaju po izmeri §. 302 kaz. zak. odločiti, je: hud zapor od 3 do 6 mesecev. Predlagam tedaj, ker sta oba obtoženca bila do zdaj neomadeževana in oziraje se na uje rodbinske razmere, naj se g. dr. Prelog obsodi na 6 tednov, g. tiskar Janžič pa na 4 tedne v hud zapor; tudi naj se izreče, da je 100 gld. kavejje zapadlo. Dalje še predlagam, naj se sodniški stroški, ako bi jih kaj bilo, povrnejo in konečno, naj se razsodba razglasi v „Centralpolizeiblätter“ in v „Slov. Gospod.“. Ako bi se pa obtoženca teh pregreškov ne spoznala kriva za ta slučaj, katerega si pa ne morem misliti, in sicer pridržec si pravico pritožbe,

predlagam, naj se vsaj g. dr. Prelog zaradi prestopka zane-marjenja dolžne pazljivosti in skrbi po §§. 32 in 33 tisk. zak. krivega spozna ter obsodi, da plača 50 gld. globe in zgubi kavejje, kakor sem že rekel, 100 gld. po §§. 35 in 36 tisk. zak.

Prvosednik (Kobtoženima). Ker sta zdaj državnega odvjetnika govor čula, imata še kaj ugovarjati? (Oba pre-pustita to stvar svojemu pravdosredniku g. dr. Srncu.)

(Dalje prihodnjič.)

Stanko Vrazova literarna zapuščina.

Poroča F. Kočevar.

(Dalje.)

Iz pisave nekaj pesem se vidi, da jih je težka in nen-kretna kmetovska roka spisala. Naj bolj so izerpljene na-rodne pesmi na Koroškem, kakor sem že omenil v Ziljski in Rožji dolini; na Štajarskem v Frauhajmski okolici in na malem Štajerju; na Krajnskem pa v Ribniškem in Metliškem okraju. Naj manje so pa izerpljeni na Koroškem, Pliberska in Velikovska okolica, na Štajarskem Šostajnski in Planinski okraj (Gajrah), na Krajnskem zasavske strani, na Goriškem gorja soška dolina. Domorodeci, ki ste v teh pokrajinah, podvizajte se ter poberte narodno blago, da po nemarnosti konec ne vzeme. Posebno bi se pa do naših duhovnih, in do naših dijakov obrnel, naj se lotijo nabiranja narodnega blaga. Jaz bi djal, da je ni slovenske hiše, v kateri se ne bi vsaj ena narodna pesem znala; da je ni slovenske hiše, v kateri se ne bi vsaj ena pripoved vedela; da je ni slovenske hiše, v kateri se ne bi na en al drug dan v letu kakšna vraža vganjala itd. Pa naši nabiratelji naj se ne drže le mladih deklet, ki celi božji dan popevajo in vriskajo; St. V. pravi, da je naj lepših pesem od starih bab si zapisal. Če zdaj ne bomo pobrali, kar je še v narodu, za kakih 30–40 let javajlne bomo imeli več kaj pobirati. Tedaj na noge, kdor med narodom živi! Narodne pripovedke, niso veliko manje važnosti od narodnih pesem. Gotovo je še pred ka-kimi dve, tri sto leti marsiktera pripoved kot pesem živela, ki je pa pozneje svojo metrično obliko v prozajično razvezala. In v ustih našega naroda ima še marsiktera pripoved dosta metričnega na sebi, posebno v oprasanjih in odgovorih, kar očitno na njeno prvobitno pesemsko obliko kaže.

Mnogim pesmam so tudi napevi pridodani, kar se ne more dosta hvaliti. Le škoda da so ti napevi le pri lirčnih pesmih zapisani. Zanimivo bi bilo vedeti, kako so se naše junaške in sploh epične pesmi popevale. Morebiti bi se še dal kje kak tak napev vloviti. Kar se mene tiče, jaz se ne spominjam, da bi bil kdaj čul bil slovensko junaške narodno pesem peti. Pri pesmih, katere je Caf zapisal in pri Prekmurskih je navadno tudi ime dotične pevkinje za-pisano. Prekmurske so večidel od slovenskih Luteranek šo-pronske, saladske in železne županije spisane bile. Pri ne-kterih pesmih našel sem zapisano ime Auersperg, kar ima brz ko ne ta pomen, da so dotične pesmi bile po njem na-nemški jezik prevedene. Že se je mislilo, da so se original Auerspergovih prevodov pozglubili in pozabili bili, nate, tu kaj so!

Neke pesmi, ki so se mi po svojem sadržaju zelo staro-videle, sem si prepisal, ter jih kanem v Glasniku priobčiti.

Toliko kar se narodnega rokopisnega blaga tiče, drugo-krat bom poročal o umetnem blagu.

V Zagrebu dne 7. maja 1868.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

8. To nam kaže, da je skrb in briga trgovčeva kako celega občinstva ena in ista. Veliki trgovec ne more in-áč obogateti, kakor da pošilja na tuje, kar je doma po naj niž ceni lahko dobiti, kar se naj manj doma rabi, in dovaža domu, kar je doma naj dražje, kar se naj bolj potrebuj. Stacunar se ne vbogati, če ne kupi blaga kar mogoče p nizki ceni, da ga potem kolikor more tudi po nizki ceni pre-dava: ako pa hoče dražje od njegovih sosedov, nikdo k njem kupovat na pride. Vidimo iz tega, da kedar trgovci pošten poslujejo, vbogatiijo in opremožijo se le na ta način, da ce

lemu društvu, v katerem živijo, resnično dobroto in veliko korist delajo.

9. Na pameti pa nam ima vedno biti, da kedar koli kaj zamenjujemo, delo zamenjujemo; kar se mora brez dela pripravljati se tudi brez dela, brez odškodovane veljave oddaja; kar se načini z delom enega leta, se ne zameni z drugim, ki velja samo polletnega truda. Zato da v obče rečemo: kedar en izdelek ali stvar več velja kakor druga, to zato, ker se je z večim ali bolj umnim delom pripravila. Pri tem imamo še na založeno delo pomisliti; delo pa se more založiti v kakšne mašine ali naprave in druge priprave, ki kakor smo že omenili, delo bolj plodno delajo. Zato n. p. ko si je kdo dal načiniti kakšen mlin ali žago, treba mu je potem z mlenjem si dati naplačati v pravi razmeri delo, z katerim so se te naprave načinile, ali kateri krojač si mašino za šivanje kupi, in ako ga 50 gld. ali 100 gld. stoji, založil je v njo dela za 50 gld. ali 100 gld. ktero se mu potem z drugim bolj plodnim delom naplačati ima. Zato so mašine, vsakoršni nepremakljiv ali stalen kapital, železnice kanali itd. založeno delo.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Jame in jezi po vinogradih.

Letos so po večih vinogradih, kder je o kopi premokra zemlja bila, samo grude z motikami preobračali, jih nič ne zdrobili, in ne poravnali, češ, da se posušijo in zrak med grudami globokeje v zemljo pride. Tako sem videl nekatere radgonske vinograde okopane. Dobro, kder se ni dalo boljše storiti, posebno če so saj grude spreobrnoli in jih ne, kakor večidel raztreseni kopači delajo, le na pol po koncu postavljali da je vinograd na pol zelen videti; — toda pri drugi kopi gre to delo bolj dosledno in na tanjko opraviti, ter paziti, da še se večja škoda ne naredi s polomastenjem mladik, ki nam obetajo spet veseli pridelek; sicer pa trta ali trs vsako leto svojo dolžnost stori, naj je le dostojno obdelana in zračne pomoči ima.

V obče taka kop nič ne velja, ker se trs jako slabo očedi raznih korenin in slabo okaplje, ker površnje zemlje s travino pristrizene ne dobi, ki mu naj več moči v odrastek daje; le z vodo se zalije, kadar kaka ploha pride, katerih je v tih dnevih več ko preveč bilo.

Po takih goricah sicer voda ne odnese obilno zemlje v doline, kakor se to na peščenem svetu godi, in kder je nov vinograd in zemlja rahla; tam je grozno gledati, kako je vzorano po vinogradu! — Ker pa plohe niso vsako leto, tudi take kopi ne gre priporočati.

Nekatere grabice se tudi vidijo jako vzdignene na spodnjih krajih, kamor sečasoma voda zemlje nanosi, pa tudi kopači še s tem pripomorejo, da vselej do 2 črevlja niže zemljo z motikami mečejo, in tako prave kratke strmine postanejo. Vincar vidi v tem zaslužek, da bo spet zemljo k sepu ali sicer v grabice nosil, kar pri njem veliko pomeni, vlastnik pa trpi brez potrebe na mošnji, ako hoče dostojno grabice napeti, to je, kder so nižje ali vpadene, da jih napolni. Zakaj znano je, da se zemlje veliko nesti ne more, ker je težka, kar pa je po zimi zmazane znosijo, ni vredno da si obavala trgajo, ker je otajene skoraj komaj videti, tako je je malo, in vendar se je dolgo nosila. Pri vsem tem pa je težaku sploh vse jedno ali znosi zemlje dosti ali malo, dela dobro ali slabo, da le dan mine, in on dno potegne; in takih kukavic in slabih Minek je žalibože le preveč na tem grešnem svetu. — Tu je svetovati, da kopači spodnjo zemljo takih vzdignjenih grabic za 2 črevlja proti bregu mečejo, in ker je ta prst naj boljša, jo k trsom spravljajo, kadar do tje pridejo, kamor so jo pometali; se ve, da morajo kopači oči s seboj imeti, in z njimi ne samo v ročko gledati, temuč tudi na svoje delo, da prsti na trse ne lučajo ampak v dnike naprej. To velja le od spodnjih grabic a ne od zgornjih, kder je za hrbtno sep. Tu se lahko s tako prstjo sep nasiplje in je ni treba od indot nositi, če kopači niso preveč sepov razsuli in sepnih trsov zemlje oprostili. Tudi se svobodno globokoje mejice ali žlaki iztrebijo, ker se tako spet skozi leto s prstjo napolnijo ali saj vzdignejo po deževju.

Še več. Ker je že govor o nasipovanju sepov, naj še se to pristavi. Neki sepi so preveč napeti, vampasti, da se kedaj komaj hoditi more, in ki se večkrat sami odlešijo in posipljejo, a zemljo pa težko in drago od indot vinorejec

spravlja. — Kder je tako, naj se sep poteše, kakor je treba, in trte na sepu osipljejo s to prstjo, ki je prav dobra. Tako bo sep nadelan, mejice in poti pa priličneje. Da bo trava hitreje v zrastle, se naj senenega droba, ali deteljnega semena, ali pa samo pepela potrosi. Vse to je cenejše delo, kakor zemljo nositi dati; zadosti kder biti mora. Vincar sicer pisano gleda, ker drugi tako ne delajo, naj bolj pa zato, da ne bo za čico ali praseta brz kaj kositi; vendar naj se tolaži s tem: da si ja z delom, ko je sep nasipoval, tudi nekaj novcev prislužil, in če je potesani sep z pepelom potrosil, ob kratkem mu ozelenel bo.

(Konec prihodnjič.)

Dopisi.

Iz Ljutomera. Naša čitalnica bo naredila v svojih prostorijah pri J. Kornpilu v nedeljo 7. junija zabavo, k kateri se vsi člani s tem uljudno vabijo, ker povabila na posamezne člane se ne bodo razpošiljala. — Program: 1. Igra „Filozof“. — 2. Petje čitalniškega pevskega zbora. — 3. Igra „Ultra“. — 4. Ples. — Začetek ob 8mih zvečer. Nečlani plačajo vstopnine za 1. prostor 60 za 2. prostor 40 krajcarjev. Odbor.

Velika nedelja, 25. maja 1868. Od mnogih krajev je slišati neugodnih reči, n. pr. kako je po nekterih povodeh, mnogo kvara napravila, in po drugih, da je že tako zgodaj toča ves up vničila, — in mnogo drugega; kar se vendar tiče naše okolice, še se zdaj vse v lepem upanju nahaja, čeravno je na zimski setvi v otaljeni zemlji celi četrletni večidel na tri črevlje debel sneg ležal, in skorej ni bilo upati, semena nazaj; se vendar nadjamo srednje ali, skorej bi rekel, precej obilne žetve. — Kornza, ktera navadno le čez deset ali dvanajst dnevov izhaja, je letos že večidel pred tednom iz zemlje prilukala; gotovo dobro znamenje! — Sadja se nam razun hršček, obilno kaže, naj več sadu kažejo jablani. Tudi travniki nam lepo zelenijo in cveto, ter naši živinici obilno hasnovite klaje obetajo. — Posebno pa nam srce radosti kipi, tako nam naša zlahtna trta v obilnosti svoj blagostni sad obeta. Vse še je vendar v božjih rokah!

Upamo vendar, da taisti, kateri je do zdaj svojo očetovo roko nad nami držal, nam tudi v prihodnje svojega blagoslova odtegnol ne bode. —

V Hardeku pri Ormužu namenjena narodna veselica, bode kakor sem iz gotovega vira zvedel — še le meseca Julija.

Središčani so napravili v gostilnici na kolodvoru živahno veselico, pri kateri se je vdeležil ljutomerski pevski zbor, in obilno gostov iz raznih krajev, — Namenjena je tamkaj „Velika beseda“ v spominj našega slavnega Modrinjaka še pred jesenijo. —

To je lepo!

Velikonečeljski.

Politični ogled.

Iz državnega zbora. Zbornica poslancev se zdaj posvetuje o državnem proračunu za leto tekoče. V I. pogl. se je brez vsakega besedovanja dovolilo za naj viši cesarski dvor 3,420.000 gld., v II. pogl. za državni zbor in sicer za gospodsko zbornico 27.548 gld. za zbornico poslancev 393.130 gld. in za državnega dolga protipazno komisijo 7.183 gld., v III. pogl. za državno svetovalstvo 52.000 gld. in IV. pogl. za ministersko svetovalstvo 90.358 gld. vse po odborovem nasvetu. Pri V. pogl. tirja Zybkiewicz večji znesek za Galicijo, ker je tam dozdej vlada za cestne in vodne stavbe manj storila, kakor p. v. dolj. Avst. V tem poglavju se je dovolilo za ministerstvo notrajnih zadev po odboru nasvetovanih 16.137.992 gld. Od teh dojde za osrednje vodstvo 375.200 gld. državni zakonski list 27.400 gld., geologični državni zavod 40.697 gld., politično opravilo 7.839.700 gld. pripomoček zavodom najdenčkov 395.075 gld., stavbinske urade 356.600 gld., delanje cest 5.233.827 gld., vodne gradbe 1.405.618 gld. nove stavbe 50.000 gld., stroški uradnih listov 293.875 gld., izboljšanje vravnosti v Dalmaciji 20.000 gld. in v pomoč proti pomankanju v Istriji in Dalmaciji 45.000 gld. v V. in VI. pogl. se je dovolilo ministerstvu deželne brame in javne varnosti 482.000 gld., za vojaško policijsko stražo 1.532.387 gld. Pri VII. pogl. (ministerstvo bogoslovja in poduka) zahtevajo naj se odpravi postava o ravnopravnosti